

Theater

INTERVIEW ANGÉLICA LIDDELL

12 katten uit Amsterdam

Aan *Liebestod* doen twaalf katten uit Amsterdam mee. Ze zijn van Sabine van der Helm van dierencastingbureau Catvertise. Onder de katten is de beroemde filmkat Abatutu (*De wilde stad*). Liddell viel als een blok

voor dit twaalfal, dus Van der Helmtorde deze zomer met haar katten in de auto via Gent naar Avignon en Barcelona. 'Dat ging prima, alleen bij de tolwegen was het oppassen, omdat de raampjes open moesten en

de katten er niet uit mochten springen. De katten doen het prachtig in de voorstelling, vaak krijgen ze een open doekje. Zelfs Angélica zei dat de katten de sterren van de voorstelling zijn. En dat wil wat zeggen!

Het monster uit Madrid

Stieren bestaan om te worden geofferd, de aarde mag van haar verdorren en ze snijdt zichzelf en likt het bloed. Angélica Liddell staat bekend als **enfant terrible van het Europese theater**, maar ook als uniek en geniaal. V hield haar enkele rode lappen voor.

Door **Hein Janssen**

Jullie zijn shit! Dit is mijn voorstelling, niet jullie voorstelling! Ik sta hier op heilige grond en jullie verpesten het! Dit is mij in dertig jaar theatermaken nog nooit overkomen. Als dit niet snel wordt opgelost, vertrek ik vanavond nog terug naar Spanje, en kom nooit meer terug!

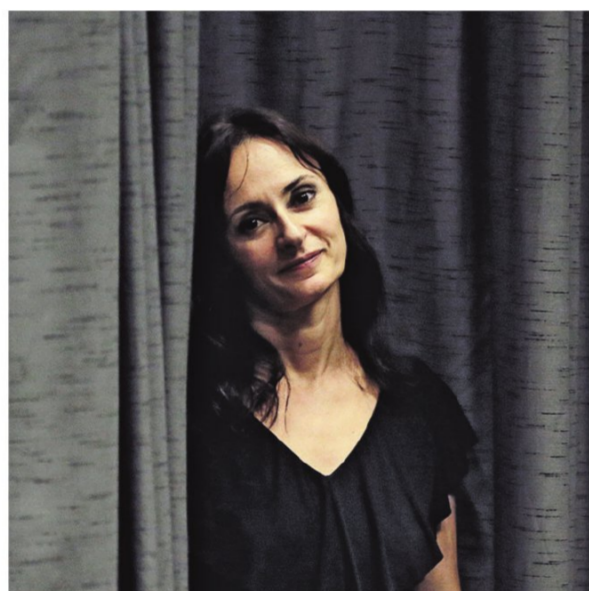
Angélica Liddell (55), theatermaker uit Madrid, is boos. De boventiteling laat het afweten en de technici van NTGent zijn radeloos aan het zoeken naar een oplossing. Milo Rau, artistiek leider van NTGent, rent naar achteren om de gemoederen te sussen. Na een oponthoud van een kwartier is de boventiteling hersteld, en wordt de voorstelling hervat.

Gent, midden juni. Een vijftal internationale journalisten is uitgenodigd om een eerste try-out van Angélica Liddell's nieuwe voorstelling *Liebestod* bij te wonen, die een paar weken later, op 8 juli, op het prestigieuze theaterfestival van Avignon in première zal gaan. De voorstelling is gemaakt bij NTGent. Het is een eerste samenwerking met Liddell, die algemeen bekendstaat als geniaal, taboedoorbekend en compromisloos. Maar ze wordt ook wel de Spaanse furie genoemd, en het ongenaakbare enfant terrible van het Europese theater. Altijd leveren de voorstellingen van Liddell felle voor- en tegenstanders op, rumoer, discussie. Dat maakt haar werk ontgezeglijk uniek.

In Nederland is Liddell al een aantal jaren vaste gast in de stadstheaters van Amsterdam en Rotterdam en bij het Holland Festival. Binnenkort zijn opnieuw twee producties van haar in de Lage Landen te gast: *Una castilla sobre la mesa: Madre* in Amsterdam en Rotterdam, en *Liebestod* in Gent. *Madre* maakte ze twee jaar geleden, als zelfstandig onderdeel van een tweeluik (*Madre* en *Padre*) waarin ze het overlijden van haar ouders verwerkte. In *Liebestod* brengt ze een hommage aan de traditie van het Spaanse stierengevecht, maar zoals eigenlijk in al haar werk gaat het vooral over angst voor verlies, de dood, gebrek aan geborgenheid, de gewelddadige mens, seksualiteit en de rol van de vrouw in een door mannen gedomineerde samenleving. Het theater van Liddell is in extreme mate uitbundig en excessief in zijn beeldtaal, het zijn performances met bloed, sperma, pis en tranen. Ze schrijft zelf al haar teksten, regisseert en speelt de hoofdrol. In haar voorstellingen spelen gehandicapten, obese vrouwen en toreadors mee.

Angélica Liddell geeft de laatste jaren zelden interviews. Haar werk spreekt voor zich, vindt ze. Bij wijze van uitzondering was ze afgelopen juni in Gent toch genegen tot een gesprek. Daarin ging het over stieren, mannelijkheid, ouders, eenzaamheid, de troost van kunst en klimaatactivisme.

In *Liebestod* lijkt u het stierengevecht te omhelzen, terwijl de protesten tegen deze traditie toenemen. Hoe

Angélica Liddell

Foto Bruno Simao

kijkt u daar tegenaan?

'Stierenvechten is jezelf verhouden tot de dood, door die op haar mooist voor te stellen. Dat zei de dichter García Lorca ooit, en zo is het. De stier staat voor kracht, voor het mythische, het heilige. De huidige protesten tegen stierenvechten vind ik banaal, ze zijn een verarming van de relatie tussen mens en dier. We herkennen de schoonheid niet meer in de stier, we snappen niet meer waarom de stier in de arena wordt gedood, dat is namelijk om onze eigen doodsangst te bezweren. De stier is geboren om te worden geofferd, kijk maar naar de Griekse mythologie. Dat men dit wil verbieden bewijst dat we in domme tijden leven. De mensen willen steeds meer rechten, maar uiteindelijk verbieden ze steeds meer.'

Er zit een schokkende scène in de voorstelling waarin u uzelf verwondt en het bloed op het podium sijpelt. Waarom?

'Dat is mijn manier om een offer te brengen, een esthetisch, christelijk offer. Het christelijk geloof is voor mij

een bron van inspiratie. Het gaat in die scène niet om de wonden, maar om het bloed. Geloof me, het is geen vorm van zelfmutilatie. Ik wil niet mijn lichaam raken, maar mijn ziel. Wat mij interesseert is het bloed en niet de snee. Het bloed uit mijn armen en benen lik ik op, en daarmee raak ik in een vorm van spirituele spanning. Ik maak theater om mijn lichaam en geest tot rust te laten komen, en daarbij helpt dat ritueel.'

Dan laat ze haar armen en benen zien: echte wonden en geronnen bloed. 'Nee, het is geen truc, dit zijn de wonden van gisteren. Maar wees gerust: het geneest snel. Theater moet voor mij wel echt zijn, begrijp je? Gevaarlijk, niet comfortabel.'

In *Liebestod* ondervraagt u uzelf over uw rol als theatermaker en wat dat vandaag de dag nog waard is. Is dat een vorm van zelftherapie?

'Met die monoloog wil ik rebelleren tegen de huidige politiek correcte tijden, tegen de preutsheid, de strikte normen. De maatschappij is veranderd in een gebiedende maatschappij. Mijn vragen en woede daarbij zijn oprecht: in het theater wil ik niet de lieve, mooie Angélica tonen, maar Angélica het monster. In die zin verlang ik terug naar de tijden van Rimbaud, Céline, Artaud, Genet, compromisloze kunstenaars van de woede, het bloed, het geweld.'

U rekent ook af met jongeren die protesteren voor een beter klimaat.

'Het onderwerp klimaat interesseert me totaal niet. Laat de aarde maar verdorren, we doen het onszelf aan. Neem bijvoorbeeld het recyclen van allerlei afval, ik vind dat ridicul want uiteindelijk wordt dat plastic gebruikt om weer nieuwe flessen te maken. Nee, klimaatkoorden leiden nergens toe, we zullen terug moeten naar de woestijn. Zoals Jezus dat deed: veertig dagen terug de woestijn in. Voor degenen die na ons komen zal dat langer duren: eerst moet alles zijn weggevaagd, vanaf dan kan de wederopbouw beginnen.'

In uw vorige voorstellingen, het tweeluik *Madre/Padre*, verwerkte u de dood van uw ouders een paar jaar geleden. Was dat een vorm van publieke rouw?

'Dat zou je zo kunnen zeggen, maar het was vooral mijn manier om mijn ouders te begraven. Bij hun daadwerkelijke crematie liet ik bewust verstek gaan. Ik heb ze na hun dood als het ware alleen gelaten: ik kon het simpelweg niet aan. Toch wilde ik hun mijn liefde bewijzen en daarvoor bestaat voor mij maar één plek: het theater. *Madre* is een rituele voorstelling en speelt zich af op de geboortegrond van mijn moeder. Het is mijn manier van afscheid nemen en om mij aldus te bevrijden van mijn schuldgevoel. Het was trouwens de eerste keer dat ik vanuit verdriet en rouw werkte. Normaal werk ik vanuit woede, vanuit wat ik haat.'

Heeft u een gelukkige jeugd gehad?

'Nee, ik heb van jongs af aan geen enkel geluk gekend. Vanaf mijn kindertijd ben ik al depressief. Behalve mijn ouders, met wie de verhouding gecompliceerd was, had ik geen familie, geen broers en zussen, geen vrienden. Mijn vader was beroepsmilitair en als kind ben ik opgegroeid in militaire kampen en kazernes. Daar kwam veel geweld aan te pas, niet binnen het gezin, maar in die kampen. Ik werd omgeven door wapens. Dat heeft mijn leven grotendeels bepaald en die verwonding draag ik nog steeds met mij mee. Mijn werk is een wraakactie tegen het leven, tegen het feit dat ik geboren ben.'

Na de vraag of haar ouders trots op haar waren – ze is immers uitgegroeid tot een spraakmakend theatermaker – schiet ze vol. Haar assistent gaat onmiddellijk een pak tissues halen. Ze verontschuldigt zich voor haar tranen en zegt dat ze vermoedt dat haar ouders trots op haar waren, maar dat moeilijk konden uiten.

'Mijn moeder komt uit Extremadura, een afgelegen, landelijke regio

Angélica Liddell in *Liebestod*.

Foto Christophe Raynaud de Lage

Angélica Liddell in *Madre*.

Foto Susana Paiva

in Zuid-Spanje. Daar was geen water, geen elektriciteit, er was niets, het was een harde plek. Mijn grootmoeder was analfabeet. Misschien dat mijn ouders niet zo goed begrepen wat ik deed, wat theater voor mij betekende, maar in elk geval hadden ze hun eigen manier om trots op me te zijn. Dat geloof ik zeker.'

Liddell vertelt dat ze al vanaf haar 12de teksten schrijft, en dat dat haar lang hetzelfde traject. Behalve naar musea ga ik ook graag naar de film, hoewel de films steeds slechter worden. Ik zie eigenlijk alleen nog klassiekers, die ik vaak uit de videotheek haal. Ik ben graag alleen, ik hou niet van grote gezelschappen. Ik heb er soms zelfs last van.'

Tijdens de rondleiding die u in 2019 gaf in het kunstmuseum in Wenen viel mij op dat u idolaat bent van sommige schilders. Hoe belangrijk zijn zij voor u?

'De schilderkunst is essentieel voor mij: ik baseer er mijn bestaan als theatermaker op. Rembrandt, Goya, Caravaggio – ze zijn mijn bron, mijn inspiratie, mijn referentie. Na de verhuizing naar Madrid ging ik zo vaak

mogelijk naar het Prado Museum, dat werd mijn tweede huis. Het zwaarst tijdens de afgelopen lockdown voor mij was dat de musea dicht waren. Ik voelde me ontheemd.'

Als u geen voorstelling maakt of op tournee bent, wat doet u dan de hele dag?

'Ik werk altijd – van opstaan tot slapen denk ik na, schrijf ik, bereid ik voorstellingen voor, bedenk ik nieuwe projecten. Ik woon alleen, in het centrum van Madrid. In mijn vrije tijd maak ik altijd dezelfde wandeling, al dertig jaar lang hetzelfde traject. Behalve naar musea ga ik ook graag naar de film, hoewel de films steeds slechter worden. Ik zie eigenlijk alleen nog klassiekers, die ik vaak uit de videotheek haal. Ik ben graag alleen, ik hou niet van grote gezelschappen. Ik heb er soms zelfs last van.'

Met uw theater heeft u intussen veel succes op de grote internationale festivals, u heeft een trouw publiek. Geeft dat houvast?

'Succes en roem interesseren me niet, alleen het publiek is voor mij belangrijk – dat is de redding van mijn leven. Daarom ben ik altijd op zoek naar dat wat mijn publiek en ik gemeenschappelijk hebben. Ik geef het publiek mijn hele ziel en zaligheid en zeg: neem het, en doe er iets mee. Als dat lukt, geeft mij dat ontzettend veel voldoening.'

Una castilla sobre la mesa: Madre door Angélica Liddell is te zien in Internationaal Theater Amsterdam op 22/9 en 23/9, en in Theater Rotterdam op 25/9. *Liebestod* van Liddell is te zien van 13 t/m 17/10 in NTGent.